

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Одеський національний університет імені І. І. Мечникова
Факультет журналістики, реклами та видавничої справи
Кафедра періодичної преси та медіаредагування

Г. Д. Мороз

ВСТУП ДО СПЕЦІАЛЬНОСТІ

*Методичні вказівки
для здобувачів 1 курсу першого (бакалаврського) рівня
спеціальності 061 «Журналістика»*

Одеса - 2019

УДК 070(075.8)

Рекомендовано до друку
Вченою радою факультету журналістики, реклами та видавничої справи
Одеського національного університету імені І. І. Мечникова
Протокол № 2 від 22 жовтня 2019 р.

Рецензенти :

Сидун І. В. — канд. іст. наук, завідувач кафедри періодичної преси та медіаредагування.

Мойсеєва О. П. — канд. філол. наук, доцент кафедри журналістики, реклами та медіакомунікацій

Мороз Г. Д. Вступ до спеціальності: Методичні вказівки для здобувачів 1 курсу першого (бакалаврського) рівня спеціальності 061 «Журналістика». — Одеса, 2019. — 18 с.

Методичні вказівки містять мету та завдання курсу, тематику практичних занять, питання для самопідготовки. У самостійному вивченні дисципліни допоможе список рекомендованої літератури.

Методичні вказівки призначені для здобувачів вищої освіти денної та заочної форм навчання.

© Одеський національний
університет
імені І. І. Мечникова, 2019.
© Мороз Г. Д., 2019.

ВСТУП

Дисципліна «Вступ до спеціальності» викладається для студентів I курсу та входить до складу загальних гуманітарних дисциплін, що становлять основу фахової підготовки здобувачів першого (бакалаврського) рівня зі спеціальності 061 «журналістика». Цей курс є одним із перших, що закладає основи усвідомлення журналістської діяльності з урахуванням обраної фахової освіти.

«Вступ до спеціальності» є одним із головних складників університетської журналістської освіти, який вводить студентів-журналістів у спеціальність. Він покликаний сформувати у студентів певне уявлення про журналістику як багатогранне та невід’ємне явище сучасного життя. У процесі вивчення дисципліни закладається базис для опанування інших професійно орієнтованих дисциплін, розуміння журналістики як цілісної системи знань, умінь і навичок.

Мета навчальної дисципліни «Вступ до спеціальності» — формування основних уявлень про фундаментальні положення журналістської діяльності у сучасному медіапросторі, уявлень про форми здійснення масово-інформаційного процесу та творчий характер журналістської діяльності

Завдання курсу:

- орієнтування студентів у теоретичних проблемах журналістикознавства;
- формування в студентів умінь і навичок аналізу наукової літератури з урахуванням нових досягнень журналістикознавства;
- формування навичок ефективного впровадження теоретичних знань для практичного аналізу масово-комунікаційної діяльності;
- вирішення пошукових та творчих завдань, спрямованих на засвоєння термінологічного апарату дисципліни.

Процес вивчення дисципліни спрямований на формування елементів наступних **компетентностей**.

1. **Загальних (ЗК)**: здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях

— ЗК 01; знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності — ЗК 02; здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел — ЗК 04; навички використання інформаційних і комунікаційних технологій — ЗК 05; здатність навчатися й оволодівати сучасними знаннями — ЗК 08; здатність спілкуватися державною мовою ЗК 11.

2. *Спеціальних (фахових) (СК)*: здатність застосовувати знання зі сфери соціальних комунікацій у своїй професійній діяльності — СК 01; здатність формувати інформаційний контент — СК 02; здатність створювати медіапродукт — СК 03.

Очікувані результати навчання.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен *знати*:

- головні етапи розвитку журналістики та сучасні його тенденції;
- специфіку журналістики серед інших професій;
- поняття про журналістику в системі соціальних інститутів;
- специфіку творчої діяльності журналіста;
- особливості різних видів ЗМІ;
- першооснови юридичної регламентації функціонування ЗМІ.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен *уміти*:

- розкрити специфіку журналістики серед інших професій;
- правильно організувати творчу та інтелектуальну діяльність для створення журналістського тексту;
- визначати основні тенденції функціонування регіонального інформаційного простору;
- прогнозувати розвиток ЗМІ за різних соціально-політичних умов;
- аналізувати сутність інформаційних процесів.

Програма передбачає проведення практичних занять з метою закріплення теоретичних знань.

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

Тема 1. Журналістика — сфера професійної роботи з масовою аудиторією.

Журналістика — це що? Порівняння журналістики з іншими сферами комунікації: чутки, блоги, художня література. Порівняння журналістики з іншими галузями діяльності: пропаганда, реклама, піар. Порівняння журналістики з іншими науковими галузями: політологія, психологія, соціологія. Соціальні мережі VS ЗМІ. Джерела інформації для ЗМІ. Система ЗМІ. Робота з масовою аудиторією. Ланцюг Г. Лассвелла. Журналістика як професія: знання, вміння, навички, передбачення наслідків.

Тема 2. Відповідальність журналістики.

Відповідальність журналістики перед суспільством: інформування, консолідація, порозуміння. Відповідальність перед владою: контроль, незалежність, посередництво у стосунках між владою і суспільством. Відповідальність перед професійною спільнотою: етика, солідарність, «сильне поле». Засоби досягнення відповідальності в журналістиці: стандарти професії, критичне ставлення до себе, «холодний розум» (безпристрасність).

Тема 3. Спеціалізація в журналістиці.

Регіональні, загальнодержавні, міжнародні, транснаціональні медіа. Телебачення — радіо — преса — електронні медіа. Інформаційна агенція та прес-служба. Інформаційна, аналітична, публіцистична журналістика: орієнтація на факт, судження, враження чи фантазію. Журналістика як інформування. Журналістика як розвага. Журналістика як навчання. Інфотейнмент та ед'ютенмент. Соціальна, економічна, політична, правозахисна, культурна, мистецька, екологічна, наукова, релігійна, кримінальна проблематика в журналістиці. Журналістські розслідування. Аудиторна орієнтація ЗМІ. Цільова та потенційна аудиторія, інтереси і потреби споживачів медіапродукції.

Тема 4. Новація vs традиція в журналістиці.

Короткий огляд світової історії пражурналістських явищ та історії журналістики. Традиція як царина досвіду, правил та законів, що доведи свою історичну цінність. Новація як спроба освоєння нових технологій професійної діяльності, пошуків нового досвіду, ризикування, творчої імпровізації. Журналістика як сфера стрімких технологічних змін у XXI столітті. Традиція масових комунікацій як підґрунтя для новацій та пошуків оригінальних форм і засобів спілкування з аудиторією. Формат у сучасній журналістиці. Врахування аудиторної орієнтації ЗМІ як зона поєднання традиції і новації.

Тема 5. Індивідуальна і колективна праця в журналістиці.

Журналіст як окремий творчий працівник. Поняття про фріланс. Журналіст як член редакційного колективу. Розподіл обов'язків між працівниками. Взаємодоповнюваність та взаємозамінюваність в журналістиці. Індивідуальна відповідальність журналіста за роботу. Колективний журналістський продукт. Добросесність журналіста та захист своїх авторських прав.

Тема 6. Технологічність — творчість — майстерність в журналістиці.

Журналістика як сфера застосування технологій комунікації з масовою аудиторією. Ефекти журналістики та засоби їх досягнення. Вплив журналістики. Творчий характер діяльності журналіста, творча свобода. Високий рівень володіння арсеналом журналістських технологій та уявлення про майстерність журналіста. Досвід провідних майстрів-журналістів України та світу.

Тема 7. Тематика та проблематика в журналістиці.

Журналістський матеріал як втілення соціально значущої теми та проблеми. Відмінність і зв'язок тематики і проблематики журналістського твору. Діапазон проблемно-тематичних сфер журналістики. Вибір

журналістом суспільної теми та робота над осмисленням проблеми, що підніматиметься в майбутньому творі.

Тема 8. Медіаграмотність.

Медіа як джерело впливу на свідомість і поведінку особистості й суспільства в цілому. Медіаграмотність та медіаекологія як наукові царини. Здатність споживача інформації оцінювати рівень її негативного впливу на свідомість. Захист від маніпуляції, дезінформації, упередженого інформування, патогенних текстів тощо. Індикатори медіаграмотності населення.

Тема 9. Журналістика серед інших видів масової комунікації.

Масова комунікація та місце журналістики у ній. Маса та масова аудиторія як результат роботи масової комунікації. Спільне й відмінне між журналістикою та рекламою; журналістикою та піаром; журналістикою та пропагандою; журналістикою та блогосферою. Журналістика та маскульт.

Тема 10. Підсумки.

Журналістика та наука про неї як сфера основної зацікавленості студентів напряму підготовки «журналістика». Зв'язок між темами курсу «Вступ до спеціальності». Анонс майбутніх навчальних дисциплін та їхня пов'язаність з піднятими у курсі питаннями і темами.

ТЕМАТИКА ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

1. Практичне заняття 1 (2 год.). Користуючись пошуковою системою мережі інтернет, визначити 10 найвпливовіших та найрейтинговіших українських журналістів. Відповідь вмотивувати.

2. Практичне заняття 2 (2 год.). Користуючись пошуковою системою мережі інтернет, визначити 10 найвпливовіших та найрейтинговіших українських телеканалів. Відповідь вмотивувати.

3. Практичне заняття 3 (2 год.). Користуючись пошуковою системою мережі інтернет, визначити 10 найвпливовіших та найрейтинговіших українських друкованих видань. Відповідь вмотивувати.

4. Практичне заняття 4 (2 год.). Користуючись пошуковою системою мережі інтернет, визначити 10 найвпливовіших та найрейтинговіших українських електронних видань. Відповідь вмотивувати.

5. Практичне заняття 5 (2 год.). Користуючись пошуковою системою мережі інтернет, визначити 10 найвпливовіших та найрейтинговіших українських місцевих видань. Відповідь вмотивувати.

6. Практичне заняття 6 (2 год.). Користуючись пошуковою системою мережі інтернет, визначити 10 найвпливовіших та найрейтинговіших українських інформаційних агенцій. Відповідь вмотивувати.

7. Практичне заняття 7 (2 год.). Користуючись пошуковою системою мережі інтернет, знайти 10 найважливіших термінів зі сфери журналістики та їх визначення. Відповідь вмотивувати.

8. Практичне заняття 8 (2 год.). Користуючись пошуковою системою

мережі інтернет, визначити 10 найпопулярніших та найактуальніших тем, які піднімаються журналістами. Відповідь вмотивувати.

9. Практичне заняття 9 (2 год.). Користуючись пошуковою системою мережі інтернет, визначити 10 найвпливовіших та найуспішніших науковців-журналістів. Відповідь вмотивувати.

10. Практичне заняття 10 (2 год.). Користуючись пошуковою системою мережі інтернет, навести приклади 10-ти історій успіху в журналістиці. Відповідь вмотивувати.

ПИТАННЯ ДЛЯ САМОПІДГОТОВКИ

1. Журналістика — сфера професійної роботи з масовою аудиторією.
2. Журналістика і чутки: порівняльна характеристика.
3. Журналістика і блоги: порівняльна характеристика.
4. Журналістика і художня література: порівняльна характеристика.
5. Журналістика і політологія: точки дотику.
6. Журналістика і психологія: точки дотику.
7. Журналістика і соціологія: точки дотику.
8. Соціальні мережі VS ЗМІ.
9. Джерела інформації для ЗМІ.
10. Робота ЗМІ з масовою аудиторією.
11. Ланцюг Г. Лассвелла. Його складові та їхні характеристики.
12. Відповідальність журналістики перед суспільством: інформування, консолідація, порозуміння.
13. Відповідальність журналістики перед владою: контроль, незалежність, посередництво у стосунках між владою і суспільством.
14. Відповідальність журналістики перед професійною спільнотою: етика, солідарність, «сильне поле».
15. Засоби досягнення відповідальності в журналістиці: стандарти професії, критичне ставлення до себе, «холодний розум» (безпристрасність).
16. Спеціалізація в журналістиці: критерії поділу.
17. Регіональні, загальнодержавні, міжнародні, транснаціональні медіа.
18. Телебачення — радіо — преса — електронні медіа.
19. Інформаційна агенція та прес-служба.
20. Інформаційна, аналітична, публіцистична журналістика: орієнтація на факт, судження, враження чи фантазію.
21. Журналістика як інформування. Журналістика як розвага. Журналістика як навчання. Інфотейнмент та ед'ютенмент.

22. Соціальна, економічна, політична, правозахисна, культурна, мистецька, екологічна, наукова, релігійна, кримінальна проблематика в журналістиці.
23. Журналістські розслідування.
24. Аудиторна орієнтація ЗМІ. Цільова та потенційна аудиторія, інтереси і потреби споживачів медіапродукції.
25. Новація vs традиція в журналістиці.
26. Пражурналістські явища та історія журналістики як взаємодія традиції і новації.
27. Журналістика як сфера стрімких технологічних змін у ХХІ столітті.
28. Традиція масових комунікацій як підґрунтя для новацій та пошуків оригінальних форм і засобів спілкування з аудиторією.
29. Формат у сучасній журналістиці.
30. Врахування аудиторної орієнтації ЗМІ як зона поєднання традиції і новації.
31. Індивідуальна і колективна праця в журналістиці.
32. Журналіст як окремий творчий працівник. Поняття про фріланс.
33. Журналіст як член редакційного колективу. Розподіл обов'язків між працівниками.
34. Взаємодоповнюваність та взаємозамінюваність в журналістиці.
35. Індивідуальна відповідальність журналіста за роботу.
36. Колективний журналістський продукт.
37. Добросовісність журналіста та захист своїх авторських прав.
38. Журналістика як сфера застосування технологій комунікації з масовою аудиторією.
39. Ефекти журналістики та засоби їх досягнення. Вплив журналістики.
40. Творчий характер діяльності журналіста, творча свобода.
41. Високий рівень володіння арсеналом журналістських технологій та уявлення про майстерність журналіста.

42. Досвід провідних майстрів-журналістів України та світу.
43. Журналістський матеріал як втілення соціально значущої теми та проблеми.
44. Відмінність і зв'язок тематики і проблематики журналістського твору.
45. Діапазон проблемно-тематичних сфер журналістики.
46. Вибір журналістом суспільної теми та робота над осмисленням проблеми, що підніматиметься в майбутньому творі.
47. Медіа як джерело впливу на свідомість і поведінку особистості й суспільства в цілому.
48. Медіаграмотність та медіаекологія як наукові царини.
49. Здатність споживача інформації оцінювати рівень її негативного впливу на свідомість.
50. Захист від маніпуляції, дезінформації, упередженого інформування, патогенних текстів тощо.
51. Індикатори медіаграмотності населення.
52. Масова комунікація та місце журналістики у ній.
53. Маса та масова аудиторія як результат роботи масової комунікації.
54. Спільне й відмінне між журналістикою та рекламою.
55. Спільне й відмінне між журналістикою та піаром.
56. Спільне й відмінне між журналістикою та пропагандою.
57. Спільне й відмінне між журналістикою та блогосферою.
58. Журналістика та маскульт.
59. Журналістика та наука про неї як сфера основної зацікавленості студентів напряму підготовки «журналістика».
60. Зв'язок між темами курсу «Вступ до спеціальності».

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна

1. Іванова О. Місцева преса: посібник для ЗМІ : Як регіональним журналістам працювати за часів нових медіа та кризи демократії / О. Іванова, О. Мойсеєва, Н. Стеблина. — Київ : Бізнесполіграф, 2019. — 228 с.
2. Михайлин І. Л. Журналістика як всесвіт: Вибрані медіадослідження / І. Л. Михайлин. — Харків: Прапор, 2008. — 512 с.
3. Михайлин І. Л. Основи журналістики: Підручник / І. Л. Михайлин. — К. : Центр учбової літератури, 2011 — 496 с.

Додаткова

4. Богуславський О. Журналістська освіта сьогодні, або Хочеться по-нашому, але так, як у них // <http://www.mediakrytyka.info>.
5. Владимиров В. Журналістика, особа, суспільство: проблема розуміння / В. Владимиров. — К. : КНУ ім. Т.Шевченка, 2003. — 220с.
6. Ворошилов В. Журналістика : Учебник /В. Ворошилов. — СПб. : Издательство Михайлова В. А., 2001. — 304 с.
7. Григораш Д. Журналістика у термінах і виразах / Д. Григораш. — Львів : Вища школа, 1974. — 296 с.
8. Гриценко О. Суспільство, держава, інформація / О. Гриценко. — К. : Київ. ун-т, 2001. — 165 с.
9. Гуревич С. Газета: вчера, сегодня, завтра : Учебное пособие для вузов / С. Гуревич. — М. : Аспект-Пресс, 2004. — 288 с.
- 10.Еверет Д. Навчальний посібник репортера / Д. Шверт. — К. : Index Промедіа, 1999. — 23с.
- 11.Закон України «Про друковані засоби масової інформації» [Електронний ресурс] Режим доступу : <http://iprgroup.info/docs.php?p=1324>
- 12.Закон України «Про інформацію» [Електронний ресурс] // Режим доступу : www.vpf.kiev.ua/book/inform_book.pdf

13. Засорина Т., Федорова Н. Профессия — журналист / Т. Засорина, Н. Федорова. — Ростов-на-Дону : Феникс, 1999. — 318 с.
14. Здоровега В. Вступ до журналістики : Конспект лекцій / В. Здоровега. — Львів : Вища школа, 1975. — 111 с.
15. Здоровега В. Теорія і методика журналістської творчості Навчальний посібник / В. Здоровега. — Львів : ПАІС, 2000.
16. Ким М. Технология создания журналистского произведения / М. Ким. — СПб : Изд-во В. А. Михайлова, 2001. — 319 с.
17. Клепиков О., Кучерявий І. Основи творчості особи / О. Клепиков, І. Кучерявий. — К. : Вища школа, 1996. — 287 с.
18. Корконосенко С. Основы журналистики : Учебник для вузов / С. Корконосенко. — М. : Аспект Пресс, 2002. — 286 с.
19. Лазутина Г. Основы творческой деятельности журналиста: Учебник для вузов / Г. Лазутина. — М. : Аспект Пресс, 2004. — 240 с.
20. Москаленко А. Вступ до журналістики: Підручник / А. Москаленко. — К. : Школяр, 1997. — 300 с.
21. Москаленко А., Губерський Л., Іванов В. Основи масово-інформаційної діяльності: Підручник / А. Москаленко, Л. Губернський, В. Іванов. — К. : Либідь, 1999. — 364 с.
22. Олешко В. Журналистика как творчество: Учебное пособие для курсов «Основы журналистики» и «Основы творческой деятельности журналиста» / О. Олешко. — М. : Рип-холдинг, 2004. — 220 с.
23. Оссовський В. Громадська думка: теоретичні та методологічні проблеми дослідження / В. Оссовський. — К. : Стилос, 2001. — 168 с.
24. Подолян М. Першооснови журналістської творчості : Конспект лекцій / М. Подолян. — К. : ЦВП, 1997. — 24 с.
25. Почепцов Г. Теория и практика коммуникации / Г. Почепцов. — К.: Ваклер; М.: Рефл-бук, 2001. — 656 с.
26. Прилюк Д. Теорія і практика журналістської творчості: проблеми майстерності / Д. Прилюк. — К. : Вища школа, 1983. — 280 с.

27. Приступенко Т. Право і журналістика / Т. Приступенко. — К. : Наукова думка, 2000. — 36 с.
28. Цвик В. Введение в журналистику: Учебное пособие / В. Цвик. — М. : Изд-во МНЭПУ, 2000.
29. Шкляр В. Теорія і практика журналістської творчості : Конспект лекцій / В. Шкляр. — К. : Либідь, 1999. — 180 с.
30. Шкляр В. Теорія і практика журналістської творчості : Конспект лекцій / В. Шкляр. — К. : Либідь, 1999. — 180 с.

Електронні інформаційні ресурси

1. <http://lib.onu.edu.ua/ua/elektronnaya-biblioteka/>
2. <http://biblioteka.od.ua/>
3. <http://odnb.odessa.ua/>
4. <http://fj.onu.edu.ua/library/>
5. <http://www.evartist.narod.ru/journ.htm>.

РОЗПОДІЛ БАЛІВ, ЯКІ ОТРИМУЮТЬ СТУДЕНТИ

Поточний контроль	Модульний контроль 1	Підсумковий контроль	Сума балів
Змістовий модуль 1			
9 балів × 10 практичних занять = 90 балів	мах 90 балів мін 35 балів	25	100

Допуск до екзамену — 35 балів.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 — 100	A	відмінно	зараховано
85-89	B	добре	
75-84	C		
70-74	D	задовільно	
60-69	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН.....	5
ТЕМАТИКА ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ.....	
ПИТАННЯ ДЛЯ САМОПІДГОТОВКИ.....	
РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА.....	
РОЗПОДІЛ БАЛІВ.....	

Навчально-методичне видання

Мороз Галина Дмитрівна

старший викладач кафедри періодичної преси та медіаредагування

ВСТУП ДО СПЕЦІАЛЬНОСТІ

Методичні вказівки

*для здобувачів I курсу першого (бакалаврського) рівня
спеціальності 061 «Журналістика»*

Підписано до друку 18.11.19. Формат 60x90/16.

Обсяг 1 ум. друк. арк.

Папір офсетний. Гарнітура «Times New Roman»

Наклад 50 прим. Зам. № 18/28

Надруковано у друкарні видавництва «Печатный дом»

Свідоцтво ВО2 № 948403 від 10.09.2001

65009, Одеса, Фонтанська дорога, 10, тел. 795-57-15

e-mail: selen_odessa@ukr.net